

ШЫН

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИҢ КОМУНИСТИК
НЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕТТЕРИНИҢ,
ОБЛАСТ БОЛГАШ ХООРАЙ

1955
ОКТАБЬР
5
СРЕДА
№ 200 (3394)
Өртөз 20 коп.

В. М. Молотов Москваже эеп келген (1 арын).
Рязань областын колхозтары болгаш совхозтары сүт белекшелериниң болгаш садып алырын чыл планын күүсеткен (1 арын).
СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНДЕ (1 арын).
Кыдат Улус Республикасы тургустунганын алды чыл оюнга таварыштыр (1 арын).

Ленинчи ёзу-биле чурттаар, демисежир болгаш тиилээр (1 арын).
Партия эге организацияларынын өткөт-согудалыг хурдалары (2 арын).
П. Никитин.—Күртө планн болгаш масаларын чогадычы индустриализация (2—3 арынларда).
А. Бичинин.—Мал кыштагалдыкынын белекшенинде четистерни узуткаар (3 арын).

С. Ямбыл.—Хөрооженири колхоз бургуденинге кириштирир (3 арын).
КНО-пун Код Ассамблеясынын X сессиясында (4 арын).
Бельгияны ажалчы чоннары ажалдырал байдалын өжкүйдөр дөш демисежир туур (4 арын).
Чехословакияда садыг дугурудалары (4 арын).

Көдээ интеллигенция ортузунга политиктиг ажалды күштелдирер

Бистиң чуртувустун бүгү булуңнарында колхозчу көдээде совет интеллигенция чаагай болгаш хүндүтүг ажалды кылды, көдээ ажал-агынын улам ийни кыдыр дугайнда Коммунист партиянын салган төөгүлүг соруудагы күүсөрдү дөш демиселиң мурнуку одуругларында эрес маадырлыг ажалдап турар.

Бистиң областа көдээ интеллигенциянын хүрөөсүн чыл бүрдө өзүп турар. Оларның арасында башкылар, эмиңер болгаш көдээ ажал-агынын тускай өртемниңери бар. Областын колхозтары дөди, ортумак өртемниң агрономнар, зоотехниктер, мал эмчилери-биле хандырткан. Оларнын арасында чоңун иделгенин шымыктырган, бодунуң ажал хөроожин ёзуугу мастерлерин өзүп үнүп турар. СССР-ниң Дөди Советиниң депутаты, Бай-Хаак МТС-тиң зоотехниги эш Нуржиде, Бия-Хем МТС-тиң директору, инженер эш Балабанов, СССР-ниң Дөди Советиниң депутаты, РСФСР-ниң школарынның аадарыг башкысы эш Дүкөжө, Каа-Хем МТС-тиң кол агроному эш Бутков шымак мурнакчы интеллигенттер бисте дыка хөй.

Көдээ ажал-агынын улам ийни көдүрөр хөчөгелер талазы-биле Коммунист партиянын ажалдан кылган программазын боттандыра дөш демиселеге бүгү чүве кадрлардан, хамыктың мурнуңда партияны болгаш чааыктың шиптирлерин боттандыра дөш демиселеге оларның масса ортузунга организациячы ажалындан камааржыр. Ийчанган кадрлар-биле ажал партия организацияларынын күчтөнгөйүнүн төүтөңе туурал ужурулг. Кадрлар-биле ажалчы уруучу күчтөнгөйүн салдып, оларнын ажалына хүн бүрүңүң додаргай дууламынын көргүзүп, оларнын амыдырал-чурталгазын дугайында доктамак сагыш салдып турар черлерде көдээ интеллигенция-биле ажал эжиңиң туурал практика көргүзүп турар. СЭКП Каа-Хем райкому башкыларынын, эмиңерин болгаш көдээ ажал-агынын тускай өртемниңериниң амыдырал-чурталгазын дугайында хүн бүрүңүң сагыш салдып турар апарган. СЭКП Танды райкому бо талазы-биле чамдык ажалдарын чоруткан. Көдээ ажал-агынын тускай өртемниңериниң чөгүдө хуралын эрттирип, ажал районун колхозтарынын, совхозун, МТС-териниң агрономнарын, зоотехниктерин, мал эмчилерин одуучу-туруп турган. Интеллигенттериниң туралын «Револьюциянын чабынчы» колхозка болгаш Мараачекада сүт-бараан ферма-ныга база эрттирген.

Көдээ интеллигенция ортузунга политиктиг болгаш кижизидилгелг ажалды чедишкениң чорудуп болурунун арга-лары бисте бар. Район, колхоз болгаш суур төптеринде культура Бажынар, көдээ клубтар, лекториялар, партия библиотекалары ажалдап турар. Олар интеллигенттер ортузунга политик-кижизидилгелг ажалдың төвү болган туурал ужурулг. Ийни болса-даа, көдээ интеллигенттер ортузунга политиктиг ажал ам-даа чогур уругдөгөңиң чедиң тургустунмаан. Чамдык райкомнар интеллигенция ортузунга политиктиг ажалды бошак чорудуп турарлар. Ийлангы башкыларын, эмиңерин болгаш көдээ ажал-агынын тускай өртемниңериниң чөгүдө хуралдарын барын талазы районнар кычыт ховар эрттирип, ажал ажал-агы болгаш культура тургузуушкунуң талазы-биле интеллигенттериниң мурнуңа туруп турар чугула соруудагы чугаалашпайн турар. Оон аңгыда чамдык районнарда башкыларын, эмиңерин болгаш тускай өртемниңер-

Совет Эвилелинде

Бүдүрүлгениң чаа беш чыл планнарынын төлевилелин чугаалайып турар

Беш чыл планнарынын төлевилелдерин чугаалаашкы чуртун бүдүрүлгениңде уламчылап турар.

Барагандын Пархоменко аттыг машина туудушкунунун заводу хөмүр даш улетипүрүнүң чыгыштарын күүсөдип турар. Беш чылдык иштиңде бүдүрүлгө ажалдык машиналар бүдүрүп үндүрүшүн шип-гөдип алган. Ам заводта хураллар эрттип турар, ол хуралдарга ажалдык беш чыл планынын төлевилелин чугаалайып турар. Машиналар бүдүрүп үндүрүшүн барык ийи катап көвүдөдирин планнап турар. Хөй-хөй бөдирлерин болгаш кезектерин белекеш кыдырып шүшүтүрүлгө шилчилерин шиптирлөөн. Телевизиетке хөчөгелерин боттандырып чорудары чаа беш чылда машина туудушкунуң күш-ажалынын бүдүрүлгөсүнүн 90 хуу бөдир арганы бээр деп чүвени санап көргөн.

Анжыгандың «Стромшина» заводтун коллективинин нийти хуралына бүдүрүлгениң чаа беш чыл планынын төлевилелдерин чугаалашкан. Иштиңиң турала-ырдарын эки ажалчылар, бүдүрүлгениң механизациясы болгаш автоматчандыктың уланган 100 ажал сагалдарын кырген. Чаа беш чылда продукция бүдүрүп үндүрүшүн 82 хуу көвүдөдир көрдүрүп турар.

(СЭТА).

Чаа совхозтун оруктары

БАЛКАШИНО. (Акмоллинск областа). Балашинск таралак совхозтун төп кодыны —Комсомольск деп чаа суурдан оруктар чарып чоруткан. Ол оруктар сууруу мал ажалчылар фермалар, демір орук, район төвү-биле болгаш ырымак куур черлер-биле харылаштырып турар. Чаа ажалдарын черлериниң шөдөрүнүн арасында 10 километр калбак, эки чаатынган оруктар шөлдүп чоруткан.

Калашинск совхозтун чаа көзүп келгенери 400 километр хире автомобиль оруктарын кылган. Ол оруктар-биле таралын, тууду материалдарын, кынар чүгүдү болгаш өскө-даа чүвтерин сөөртүп турар. Чаа-борандын хүнерде бешин автотранспорттун үзүктөл чок шимчөөсүн хандырткан.

(СЭТА).

В. М. Молотов Москваже эеп келген

СССР-ниң Министрлер Чөгүдөлинин Даргазынын Бирги Оралакчы болгаш СССР-ниң Даштыкы Хөчөгөл Министри эш В. М. Молотов Каттышкан Нацпарлар

Рязань областын колхозтары болгаш совхозтары сүт белекшелеринин болгаш садып алырын чыл планын күүсеткен

Рязань областын колхозчулары, МТС-тер болгаш совхозтар ажалчыларын, көдээ ажал-агынын тускай өртемниңери хоорайларын ажалчы чоннарын илдепкей дууламчы-биле сүт саалдарын дыка көвүдөткөң база сүт белекшениң болгаш садынын күрүнө планын хуусаа бетиңде күүсеткен. Бо чылын эркен чылдык деңгээл-биле алгыра 25 муң тонна хөй сүт күрүнөгө дуажаттынган.

Ажал-агы чымынын 11 алабынын дургузунда областин колхозтарына сүтүнүнни саалдазы 51 хуу улгаткан. Ол-да үениң дургузунда колхозтарга ийең бүдүрүлгени эркен чылаа бодаарга 387 килограмм хөй сүт аалдыган.

Рязань областын колхозтары болгаш

совхозтары кууруза ажаап алышынын дооскан, ийең бүдүрүлгө 7 тонна сүлөс колдунда кууруза-биле салдынган.

Областын колхозтары болгаш совхозтары күзүң тарыыр культураларын тарылганын планын күүсеткен.

Планда ажыр дөрт миллион пудтан өвөөн өвөс таралын дуузаар деп алган хүлөгөңиң күүсөтпешаан, колхозтар сентябрь 20-ге чедиң күрүнө пунктуларынча ол хүлөгөгө кириштир 3300 муң пуд таралын чедиңген. Рязань областын колхозтары болгаш совхозтары картофель болгаш ногааларын массалык ажаап алышынын калбарыш база күрүнөгө дуузаар турар.

Организациянын Код Ассамблеясынын X сессиясында октябрь 2-де Нью-Йорктан Москваже эеп келген.

(СЭТА).

Молотов Москваже эеп келген

СССР-ниң Министрлер Чөгүдөлинин Даргазынын Бирги Оралакчы болгаш СССР-ниң Даштыкы Хөчөгөл Министри эш В. М. Молотов Каттышкан Нацпарлар

Ленинчи ёзу-биле чурттаар, демисежир болгаш тиилээр

Комсомолдун III съездинге В. И. Ленинниң чүве чугаалаан хүнүнден бээр 35 чылынга холбаштыр Москванын аныяктарынын хуралы

болуруңче комсомолчуларын болгаш аныяктарын кыйгырган. Бистиң чуртувустун комсомолчулары, аныяктары Ленинниң улуг идеяларын шимчым-биле күштүң. Беш чылдар планнарынын чылдарында, Ада-чурттуң Улуг дайынын чыдыг-дом-кун чылдарында комсомол Төрөөн чуртла, улуска бодунуң кылыгар чок бердиңгени көргүсөң.

Бистиң хүнеривесте аныяктарын индустриализацияны, күш-ажалчы өтөлөшкениң илдерөөшкенин хөй ажал хөвүлөргөн.

Партия биле чааык чуртун мурнуңа — хөмүр даш тывыкың бөдир деп соруулан салган. Ол соруулан шиптир-дөргөңге комсомол илдепкей киришип турар. Чүгө Добастың шакталарына барып ажалдаары-биле бешин 16 муң ажал аныяк энтузиастарын чоруткан. Демир-бетон кымылдар болгаш кезектер заводтарының туудушкунун комсомолдун шымычы туудаары деп чарлаан. Кур болгаш куруккак черлерин шипгөдип алырыңче партиянын болгаш чааыктың кыйгырын ёзуугаар 300 муң оолдар болгаш кыстар чоруткан.

Бо чылын колхозтарга болгаш совхозтарга аныяктарын чүс муң ажал экватор кууруузын бөдик дүштүгүн өстүрүп алып дөш кымымак ажалдаан. Мал ажалыга барып ажалдаары-биле сөөлү ийи чылдарын дургузунда 200 муң хире комсомолчуларын чоруткан.

Боттарынын күш-ажалын чогадыкчы ёзу-биле көрүп турар кижилерин — бүдүрүлгениң чарыкчыларынын аттарын хуралдын индиринде адарга залга адыш чыккашынын чагылынын үнгөн. Хоочун комсомолчулар — комсомолдун III съездинде киришкени адыш чыккан турган, боттарынын күш-ажалчы оруун чаа өтөлөп олар оолдар болгаш кыстар адыш чыкпап турган. Залга олурун ийи бургуу партиянын XX съездинде алдары дөш социалисттик чарыкка идеялыг

киришип турар аныяк совет патриоттарга байыр чедирип турган.

Билгерже баарынын делгем оруу совет аныяктарын мурнуңда ажалттынган. Коммунист партиянын сагыш салып-кыныларын ажалдык бистиң аныяктарын өтөлөшкөң болгаш культуруг кижилер кылдыр өзүң, билгелерин, өртемни шипгөдип ап турар. Бистиң чуртувуста өртемниң, литературанын, уран-чүгүдүң бүгү байлыктары — уаустун, аныяктарын өйлөп байлаа. Улуг Ленинниң чагыларын эдерибашаан, аныяктар болса, коммунисттин нийтисиде тургузаныңа эң-не илдепкей киришип дөш чүгүдөң өрөңип турар.

Комсомолдун аныяктарын Ленинниң шымычынын дугайында, Совет Эвилелинин оолдари болгаш кыстары моон сонгаар-даа коммунист партияга, коммунизмни хөроожөгө кылыгар чок бараан болурунун дугайында өстөрүн илдепкей чугаалаарга — миллион-миллион аныяк совет патриоттарын таңгыраа кылдыр димиттиг адыш чыккашынын залга чагылынын үнгөн.

Комсомолдун III съездинде киришкени шүгүчү Александр Жаровтун болгаш СССР-ниң Эртемнер академиянын экономика институтунун профессору В. Ф. Васовичтин чугааларын чымылган улуг кичөөңей-биле дыншаан.

«Москванын аныяктарын мурундан «Париз коммуналы» фабриканын бажыкчысы, РСФСР-ниң Дөди Советиниң депутатты Лидия Малова чүве чугаалаан. Ол чугаалы билиңгир болган бөдүң болган. Ол бодунуң дугайын, төрөөн бүдүрүлгениң дугайын, Ленинниң чагыларын аныяктар кычыгар күүсөдип турарын дугайын чугаалаан.

—Мен база-ла мында одуружуп турар кижилерин хөй нуруузу шымак Ильячнин көрүп четкилөөн ыныг салгалга хамааркып турар мен. Ийчазалок бистиң бүгү амыдыралымын, бистиң бүгү ажал-

хөроожөгө Ленинниң улуг идеялар-биле чырыттынган—деп Лидия Малова чугаалаан.

Владимир Ильич коммунист тургузуушкунун программазын чогааткан, аныяктарын кижизидер талазы-биле тодаргай айтышкынынын берген. Ийчангыкчыл Ильячнин күзөп чораша чүдүлери бистиң хүнеривесте хөчө кырында болуп турар.

Ленин өөренирчө кыйгыр чораша, 1920 чылда ол дөргө комсомолду съездин төвлөдөрүңгө бешин хөчөгөл болгашың сагыдырып турган. А ам чынык чүгө бистиң фабрикалыкта бешин 1300 киж өөренип турар. Кежээки школада, техникумдар, институттарда, политиктиг чырыдышкынын четкенинде өөренип туралар.

Лидия Малова бодунуң дугайында хамаарыштыр 1950 чылда фабрика-завод өөредилгенинин шөдөрүн дооскаан болган бажыкчы апарганын дугайын чугаалаан. Оон сонда оңу бригадирге тонуулаан. Ам ол кезежге шөдөрү доошу турар.

—Өөренири бекен эвес. Ийчазалок Владимир Ильич мынча деп чугаалаан: «Бар эвес шоолуг билги чөгүлүң билди болузуна, хөйүң билгирин чедиң алыр мен...» Мөңү күрөңиң чүд дөргө, улуска ам-даа улуг дуузын чедиң дөш дөди өртемни чедиң алырын болгаш —деп Лидия Малова чугаалаан.

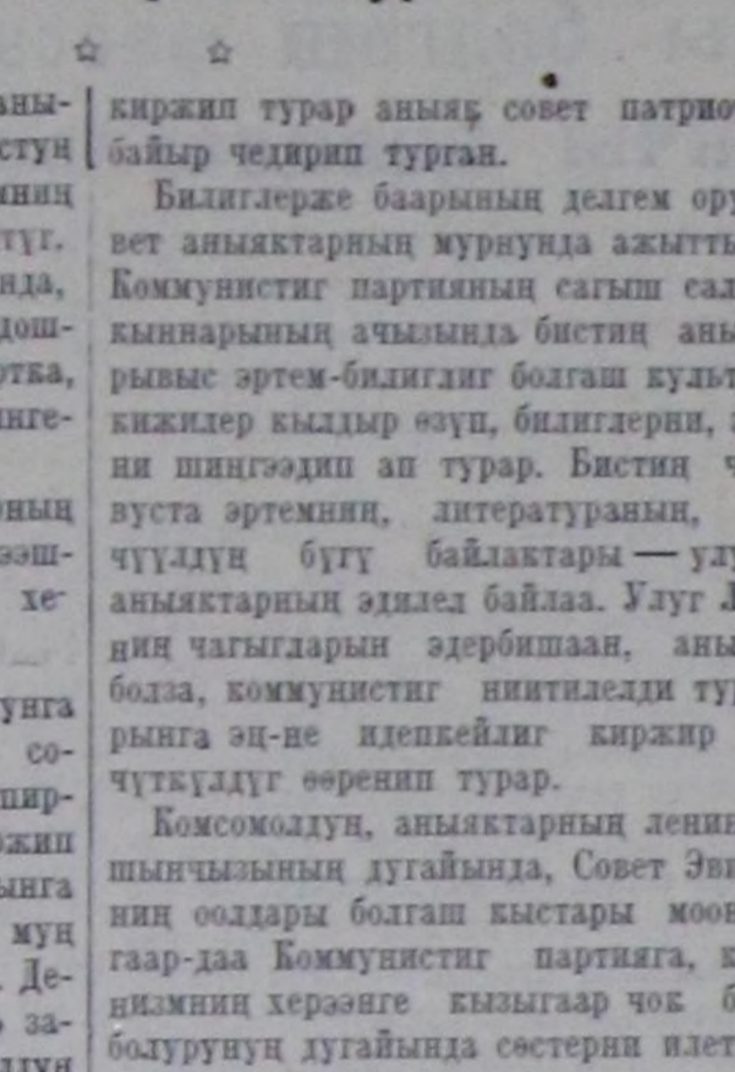
Бистерге — ажал чынык чыныкчыларын төвлөдөргөңгө — Ленинниң таңгыларын хөчө кырынга боттарынын күш-ажалы-биле күүсөдип болганын мөдөрөп билгир өртүңчү-дүр. Ол дөргө, улуг аас-кежиз.

Совет аныяктар моон сонгаар-даа коммунизм тургузуучуларынын бирги одурудаларын туруп, Ленинни ёзу-биле чурттаар, демисежир болгаш тиилээр—деп Лидия Малова бутуредип чугаалаан.

Аныяк Ленинниң амыдырал-чуртталгазын болгаш революци ажал-чуртталгазын дугайында И. Попованың «Өг-бүлө» деп шымын Ленинни комсомол аттыг театрын коллективни хуралын киришкениңде көргүсөң.

(СЭТА).

Харьков. Харьковтун медицина институтунун чаа бажыны.

Харьков. Харьковтун медицина институтунун чаа бажыны. Фото М. Начинкини. СЭТА-нын фотохроникасы.

Кыдат Улус Республикасынын тургустунганын алды чыл оюнга таварыштыр

Кыдат Улус Республикасынын тургустунганын алды чыл оюнга таварыштыр.

Бистиң улустун организациячы болгаш башкычкы күшү деп темага холбаштырган.

Делгемде СССР-ниң В. И. Ленин аттыг күртө библиотеканын компарныиң бай коллекциязын чүгө шоолуг эвөс кезин салдынган. Оң фондларында төөгү, археология, экономика, даш өртем болгаш уран-чүгү талазы-биле кыдат чогаалчыларын чогаалдарын 65 муң томнар, уран-чечен литература бар. Мында бистиң үеисе чедиң бирги муң чылга хамааржыр «Шинчии» — «Ирээл» ному, сурагым кыдат шудуучулар Цюй Мян-нин, Лу Фунун, Бо Цюй-нин болгаш өскелерин-даа чогаалдары, Кыдаттын 24 династияларынын төөгүү калгаламын чылдар.

Чөгөттө чаа библиотеканың БУР-дан 1815 чылда парлатынган тан эпоханын чымын долу уран-чечен чогаалдарын болгаш өскө-даа номнарын белекке алган. 1949 чылдын сентябрында бо үгө чедиң Кыдаттан 15 муң хире номнар аалдынган.

Совет кижилер кыдат улустун литература чөгөалыңче улуг соңуруга салып турар. Бүгү-эилемдин ном палатанын медресин ёзуугаар алырга, кыдат уран-чечен литератураын чогаалдарын СССР-ниң улустарын 31 чылдарында очудурган. Чүгө сөөлү беш чылдын дургузунда кыдат авторларын 217 номнарын 10 миллион экзөмпляр нийти тиражтып кыдыр парлаан.

Ховудэ эжилге черлери

АКМОЛЛЫНСК. Аарыг кижилер кезер столамынче кезер өчки доңгайып алган турган. Операция чык эвөс, удаваанда ол доосту берген, аарыг кижиге аймыл чок болган. Сонгаарадкы болгаш хирургия дууламчылы хоорай клиникалыга эвөс, харын Акмолинскиден чүс-чүс километр чаа хову сууруга кылган. Аарыг кижин Калининск таралак совхозтун хирургия эш Чепель көкөн. Чаа көзүп келгендер хирург, терпевит, хөрооженир божуур, тургаар өрөөдөрлөг төрлөк эжилге черин алган. Ол эжилге черин сууруң эң дөргө бажымында таарыштырган, медицинаның чаа аппараттары-биле дериң хөроожөң. Аарыг кижилерин дуржулаагы оң медицина ажалчыларын хандырып турар.

Элөөн каш салбырлар эжилге черлери «Свободный», «Жанысей» деп таралак совхозтарга, Гоголь, Матросов, Ленинчи комсомол аттыг совхозтарын чаа көзүп келгеннери чурттап турар Черноград (Тараа хоорайы) суурда болгаш Барашалгык МТС-тиң төп кодынында ажалттынган.

(СЭТА).

Кыдат Улус Республикасы беле Мюл Арат Республиканын арасында культурулут кадды аймакка калбарып турар. Муудун Чойбалсан аттыг күүрүе университетинде Иштик Муудун автономнуг обласында (Кыдат Улус Республикасы) келген студенттер өөренип турарлар.

Чурунта: университеттин аудиториясында. Мурнуу оорутта — Кыдаттан келген студенттер Бат беле Уинивин лекция дынап оуураары.
Фото К. Широинини. СЭТА-ның фотохроникасы.

Кыдат анык тудугуларын шаңнааны

ПЕКИН. Силхуа агентственин дамыч турары болза, сентябрь 28-те чурттуу бугу-де черлеринде Пекинче, бугу-кыдат чымыкка келген 1900 ажыг өң эки анык тудугулар «Социализмни анык идеяныг туртуугуларынын медалы» деп тускай медал-оме шаңнактанар. Ол шаңнактарын Кыдаттың аныктарынын

ги чартында тудугуну белем кезектеритымыскал.
Топ Комитет ол ышкыш бугураге болгаш тудушкун хөреңге улуг чедимшикерин чедип алган аныктарынын шымычы бригадаларына тукту баса тымыскал.

(СЭТА).

Румынида тудугуну индустриалдыг методу

БУХАРЕСТ. Румын Улус Республикасында тудугуну калбак программаны боттандырып турар. Чаа-чаа фабрикаларын, заводтарын, чуутталга бажынарнын, култур-амыдралдык бажынарнын тудуу турар. Эрткен чылдыг төңчүзүнде тудугуну келчеген 1949 чылдын дединасын дөрт катап ашкан.

Индустриалдыг методу белем кезектерини 29 ажыг хууунга демир-бетонну ажыглаар. Бо чымык көдө черлерге кой кой механика мастерскаяларын, тракторлар гаражтарын, кукуруза шыгаар черлерин тудугуну белем кезектеринден кылан. Чоокта чаа Бухарестиге, Сталинга болгаш еске-даа хоорайларга чуутталга бажынарнын болгаш култур-амыдралдык бажынарнын улуг обоктардан болгаш пансаалдерден кылып өгөлөөн.

(СЭТА).

Болгарияда автотрактор паркының заводуну тудушкуну.

СОФИЯ. Боларовград хоорайдан шоолуг ырак эвесте автотрактор кезектерини өңгө болгар заводуну тудушкуну калбарып турар. Тудугу шөндө ажыг зайынып турар. Заводтуг техниктиг төлөилелдерин Совет Эвистеге кылган. Кол бугураге корпунунага механика, кересел-сентеге, зөр чылдыг хөреңге болгаш терминтиг ачылдып кылымшынын цехи турар. Оң аңгыда, дарганнаар, каң экилдир болгаш

еске-даа цехтер, компрессор болгаш газогенератор станцияны туттунган турар. Хөреңгеник деригаларын Совет Эвистегенден алыр.
Заводту долгандыр оң хөй санын бугураге болгаш дузалар корпустары-биле кады парктарыг, садтарын чуутталга бажынарнын, спорт тудугуларын бугун хоорай өзүп үнер.

(СЭТА).

Румынида библиотеканын болгаш ном фондузуну санынын көвүдөп турары

БУХАРЕСТ. Ам үдө Румын Улус Республикасыда 46 миллион том ажыг ном фондугу 39250 библиотекалар санынын турар. Бөдөөнүн 13 муң културга бажынарнын чанында көдө библиотекалар тургустунган.
Румын библиотекалар еске чурттарын библиотекалар-биле номнарны болгаш үе-үеник парламентарын ишкерилген солчуп турар. Чижээ, Румын Улус Республиканын

Эртемнер академиянын библиотеканы 71 чурттарын өртем болгаш културга албан черлери-биле, дамыкы-биле културтуг харызааларын институтунуң библиотеканы — 38 чурттар-биле, техниктиг документация институтунун библиотеканы — 22 чурттар-биле харызаа тудуп турар.

(СЭТА).

КУДР-да мал ажылынын хөгжүдөзи

ПХЕНЬЯН. Кореянын төп телеграф агентствени КУДР-да мал ажылынын хөгжүдөзүн кугуушкуну даяндап турар.
Бо чылдыг эгеңге-биле дензереге июльның төңчүзүнде чурттуу көдө ажыл-агый

кооперативтеринде мыйныгы улуг бола малдык болгаш чылгыч малдын баш саны 14,4 хуу, хаванарын болгаш нарын дүктүг хойларын баш саны 7,9 хуу өскөн.

(СЭТА).

Югославияда чаа ГЭС-тин тудушкуну

БЕЛГРАД. «Борба» солунуну дынатканын өзүгүр алырга, сентябрь 27-де Творинице ГЭС-тин баштайгы ийи агрегаттарын ажыглаат байрлалдын-биле кириген, ол агрегаттар чылда 310 миллион киловатт-шактар электрэнергияны ачылдып үндүрер. Артан ийи агрегаттарын эвистерин 1956 чылдын төңчүзүнде доозар деп турар, инчан чаа ГЭС Сербиянын болгаш Босниянын үлетпүрүнге 410 миллион киловатт-шактар электрэнергияны бере бээр.
ГЭС-тин тудугуларынын болгаш чоок казы сууларын байырыг митингизинге

Югославиянын Федеративтик Улус Республиканын президентин Йосип-Броз Тито, Эвистегиде үтүсөкчө вешендик дарганын орамыччысы Алексей Ранкович болгаш Сербиянын Улустуң эвистегизинин даргасы Петар Стамболич оурушкан.
Президент Тито митингге чүве чугаалаш, Югославиянын экономикаынын хөгжүдөзүнө улуг үжүр-дузалыг болуп ол чугула тудугуну тудугуларына байыр чедирген.

(СЭТА).

Нови-Садта көдө ажыл-агыйнын улустар аразынын делгелгези

БЕЛГРАД. Нови-Сад хоорайга көдө ажыл-агыйнын улустар аразынын делгелгези ачылган, анза Югославия, Совет Эвистеги, Барын Германия, Голландия, Австрия, Чили, Чехославия, Италия болгаш Франция кирип турар.
Дизель моторлуг «Зидругар» деп ачурт тракторун, уренип арыглар болгаш мад чемпери белектөөр машиналар, молотилкалар деген көргүскөн Югославиянын павильону улуг сонугунангыч болуп турар.
Социалисттик көдө ажыл-агыйнын чедимшикерин төраа чымылдын көвүдөр куралдарын ачылганынын, дүжүтүг беддеринин болгаш малдык укска-

зын өкүждеринин мурнакы дуржулганын көргүзүп турар совет павильон көрүктөрүнүн хайгааралын хаара тудуп турар. Кур болгаш курукка черлерин шидгедип алырын талазы-биле Совет Эвистегине чорудуп турар улуг ажылды, хөвөк лейн, конопля, таспы, шай болгаш чөп свеклазы өстүрүрүнүн талазы-биле совет чедимшикерин тускай деген көргүскөн. Көдө ажыл-агый машиналарын каалбаа-биле делгөөн.
Венгриянын, Чехославиянын болгаш Голландиянын павильоннары база-да солчуп.

(СЭТА).

РЕДАКЦИЯНЫН АПРЕС: Кызыл, Шетинин кудукчу, бажы М 3 ТЕЛЕФОННАРЫ: редакторуну 3—62, редакторуну оракаччынын, иштик амыдырал, пропаганда, улустур болгаш транспорт, көдө ажыл-агый кириштеринин 3—63, културга болгаш

КНО-нун Кол Ассамблеясынын X сессиясында

Сентябрь 29-та пленарлыг хурал

НЬЮ-ЙОРК. Кол Ассамблеянын сентябрь 29-тагы эртеги хуралына ниити политиктиг чугаалажыгынын талазы-биле Венесуэланын, Франциянын, Мурнуу Африка Эвистегинин болгаш Голландиянын төлөөлекчилери санал берген. Олар шупту улустар аразынын дүшкүрүг чоруктарынын кошкашкынын болгаш дөрт күрүндө чазактар баштынарнын Женева чөвүлө хуралын дегей байдалыга таарымчалыг саялдарын болганын демдөлөөнөр.

Венесуэланын төлөөлөрүнүн баштыны Перес КНО-нун Уставын өдө көр дугайында негелдеге хамаарыштыр Аймык чок чоруктуң Чөвүлөденин доктаамал беш кеңигүнеринин чөшкөрежилгеси чока Уставтын өскертп болбас деп негелдөөн. Иччангаш Уставты өскертп чорук улустар аразынын дүшкүрүг чоруктарынын бүрүн кошкашкыны чедип алдында болдуруп болур деп ол чугаалаан. Уставты өдө көр талазы-биле конференция чымдырарына улуг принциптерин дадалаваа-даа, Перес амгы үдө илдинг конференциянын чымдырарынын ай-хунуң доктаадыр үе келбес деп санаан.

Хайгаарал аадаан турар болгаш бот өргөлдө чок дензереде бот өргөлдө тымысырны КНО ишкерилген илдинг бээр дөдөренин идеяди Венесуэланын төлөөлекчизи илергейлөөн.

Оң соонда Франциянын дамыкы херектер министри Пинье сөс берген.

Женевага чазактар оаштынарнын аразына тургустунган хууда ужуражымыкынын харызаалар күрүндөр аразында харызааларда чаа өзү-чүрүгүнү чарлажык болган деп Пинье демдөлөөн. Бистер пильда Женевага бадыйтанып чүдүдү Женевага октябрда быжылгаар деп догу шиттирлеп бис деп ол чугаалаан. Ол дээрге бистин боттары-виска-даа хамаарыштыр, бистин улустары-виска-даа хамаарыштыр бистин хөгжүдөзү болуп турар.

Сессиянын хун айтырымыга болук араб чурттарынын баштай киригини Алжирде байдал дугайында айтырымын чугаалажып көрүнгө КНО төлөөлөрүнүн деп Пинье негелдөөн.

Франциянын төлөөлекчизи сонгу-атлантика эвилелин мактап, ол эвилел «Совет Эвистегинин негээр өргөдөн чара дүрүм өзүлээр магадылааларын ачаа хандырп берип турар» деп бадыйтан турган. «Атлантика организацианынга локарно хөвиринг абстрактнык магадылааларын хандырп берип турар ол боттуг магадылааларын согурунугу дугайында чугаа база чоруп шыдаваа» деп ол чугаалаан.

Совет Эвистеги сонгу-атлантика көрөзүн шүтүмчүлөк база дамыкы шериг базаларын дүжүренип кыйгырышкан «хонугулуг орук-биле чоруп оуурап» деп Пинье бадыйтан турган. Ол базалар болза

«хостуг болгаш аки-тура барымтаалар каттыккан камгалажыкы ардак-кемчелер» болуп турар деп ол негелдөөн. Бир эвес таарымчалыгынын түнөөлинде атлантика көрөзүнын бүтүшкү болгаш Европандан американын чорутуу ужуру болу бээр болза Франция илдинг политикага улуг шиттирлеп-биле дадалажаар анаар деп ол чугаалаан.

Париж дугуржулары «тайбын кока-хөдөө» догунаашкына, дүшкүрүг чоруктары кошкашкына салымчыны кирип, чөпөгөннишкенин кымыс-гаарынын болгаш оларын кайы-кайымынын контролдар системанын кай-чангыс үлөгөр-чижээ болуп, база атлантика эвилели-биле кады аймык чок чоруктуң магадылааларын хандырп турар» деп Пинье негелдөөн. Федералдыг Республиканын болгаш Чөө Германиянын аразына шуут харылааларын хөгжүрүрүн аргазы-биле Германиянын чангыс-авин чорутуу катап тургустунганга ол ууруланып турар билишкенин берген.

Оң соонда Мурнуу Африка Эвистегинин төлөөлекчизи Дю-Плессе санал берген «иштик херектерин хонгаарлаваа» деп чылдык-биле Мурнуу-Африка Эвистегинде индий үк-төгүлүг какилерин байдалынын дугайында болгаш Мурнуу Африкада раса талазы-биле ылгай көөр чоруктуң дугайында айтырымын КНО-нун чугаалажып көр өргөдөн хөгжөвөй турган.

Мөөк төлөөлөрин Кол Ассамблеянын сессиясында ол айтырымын чугаалажып көрүнгө киришпес деп ол негелдөөн.

Голландиянын төлөөлекчизи, дамыкы херектер министри Лунс улустар аразынын дүшкүрүг чоруктарынын кошкашкынын көрөзөгө Совет Эвистегин улуг салымчынын киригини негелдөөн, ол чорук бүгү дегелдей бүгү чурттарынын улустарынын идеядин хайныктарган деп айтыган. Оң-биле холбаштыр дегелдейки ол күштүг ийи күрүндө кирип КНО-нун Штаттар биле Совет Эвистегин улустар аразынын ол чугула айтырымынын талазы-биле дугуржулар чедип аларын орадажып турары үдөөлүн-биле чугула деп Лунс чугаалаан.

Голландиянын төлөөлекчизи ол хирелинде улустар аразынын дүшкүрүг чоруктарынын улуг ийдиң кошкашкынын Совет Эвистегинде болгаш оң талазында «дүжүп бериншиктерден» хамаарыш аянын кылдыр негелдөөн.
Лунс болуңу чугаалажып хөй кезини Голландиянын колониянык болуп турар Барын Иранын дугайында айтырымын Ассамблеянын хун айтырымына кирири ол дээрге «болжуг алдагаа» деп бугу-редирини өртүрткен. Ол айтыры талазы-биле шупту чүве чугаалажык болгаш Голландиянын чазактын туружу өскерин чок артын турар деп ол негелдөөн.

(СЭТА).

Кол комитеттин хуралы

Барын Иран дугайында айтырымын Кол комитеттиң эртен хуралына каш хунер сонгаралтынгынын барымдалаан, ол чүдүдү айтырымына кирири дугайында айтырымын Кол комитет база чугаалажып көргөн.

Барын Иран дугайында айтырымын чугаалажып көрүнгө кирири-биле Кол комитеттиң кеңигүнери болбай турар Индонезиянын, Индиянын, Голландиянын болгаш Австралиянын төлөөлекчилерин оларын дилээнин өзүгүр чалап кириштерген.

Голландиянын, Чаа Зеландиянын, Австралиянын болгаш Франциянын төлөөлекчилери Кол Ассамблеянын амгы сессиязынын хун айтырымына ол айтырымын кириринге уурулаанган.
Кол комитет беш кижэ уурулаан чеди бадыйлашкынар-биле Барын Иран дугайында айтырымын Ассамблеянын хун айтырымына кирири деп шиттирпн хүдөөп алган. Ол шиттир дөт ССР-нин, Египеттин, Польшанын, Мексиканын, Таиландынын, Чилиниң болгаш Гаитиниң төлөөлекчилери бадыйлаан. Англиянын, Франциянын, Норвегиянын, Чаа Зеландиянын болгаш Люксембургтун төлөөлекчилери улуг бадыйлаан. АКШ-тың төлөөлекчизи болгаш чанкайгыч бадыйлашкынын үзүндө дадалажаа.

(СЭТА).

Бельгиянын ажылчы чоннары амыдырал байдалын экижерде дээш демисежиң турар

БРЮССЕЛЬ. Бельгиянын профивелдиниң улуг каттыкшымынын — бельги ажылчы чоннарын бугу ниити федерациянын улуртулганы салындыр болж парлар үндүргөн, хөмүр дам, зөт болж сүт дөөн ишкын, илдинг барааннарын өрт дөң чингедиринин талазы-биле берген азаашкынарнын күсөдирин чазактан негеп турарын ол бажикте билээ.

Парламенттин диндыгылары-биле алырга, Бельгиянын хөй-хөй бугу-редиринин ажылчы чоннары ажыл төлөвирин бадыйр негеп турар: Лежж жөжүңүг шактырлары, «Коккериль-Угр» компаниянын доменчилери, Хобкен хоорайда (Антверпен жөжү) «Коккериль» компаниянын

сүдө тудар черлеринин ажылчынынны болгаш оон-даа өскөр.

«Драпо рух» солунунуң диндыкы-биле алырга, антверпенниң «Бел телефон» деп улуг компаниянын бугу-редиринин ажылчынынны ажал төлөвирин улгаттарынын негевиниң амгы сөксөдөжүнүн чарлаан. Бо бугу-редиринин үш муң ажыг ажылчынынны боттарынын негелдөрүн хандырп бөзөр негевиниң, Антверпенниң културларынга чыскаалып алган чоруп турган.
Улетпүрүг район Серениң (Лежж жөжү) шактырлары ажыл төлөвиринин магадылал минимуму бугу-редире элери сагыр дугайында негелде салып турар.

(СЭТА).

Чехословак-исланд садыг дугуржулары

ПРАГА. Чехословакиянын телеграф агентственин дамычдын турары өзүгүр алырга, Чехословакия биле Исландиянын аразында барааннар болгаш дугайында протоколга Прагага сотур салынган.
Протокол болза, 1954 чылдың августта Чехословакия биле Исландиянын аразында чарынган үш чыл хуусаалыг саялыг дугуржуларынын көзүн болур.

Исландия Чехословакияга балыкты, балык үлетпүрүнүң кылгыларын, зытты, дүктү, алгы-кешти бээр. Чехословакия Исландияга нес-таалы үлетпүрүнүң кылгыларын, идиштерин, станоктарын, авто-мобилдерин, металлдарын, чигирин, цементин, шилди, керемиканы болгаш өскө-даа чүдүлөри экспорттаар.

(СЭТА).

Францияда ажыл соксадышкынын шимчөөшкөн

ПARIЖ. Парламенттин диндыгыларын өзүгүр алырга, Сент-Этьенде Шнейдерниц компаниянын металлургия болгаш металл болбазырадыр заводтарынын ажылчынынны бугу-редиринин чарлазын локатуп күш чок бөдөрүнүн чедип алган. Күш-ажылдын бүгү-ниити конфедерациясында кирип турар профивелдеринин төлөөлекчилери ол заводтарда ачылдып турар ажылдан үндүрткөн 1400

ажылчынынны ажылга доран катап тургустарын 48 муң ажылчыныннын мурнундан негээр. Заводтарын администрация ол негелдөп хандырарына абдатырган. Сент-Этьенде ажылчынынны бирги эөлөгөдө хөдөлешкенин чангыс эвиниң ачылдында тилелген чедип алган «Юманти» солун онзаалп негелдөөн.

(СЭТА).

Аргентинада байдал

БУЭНОС-АЙРЕС. Аргентинанын президентинин ажал-хөгжөзөгө Генерал-дондиниң ажал-хөгжөзөгө сүзүлүс Буэнос-Айреске болган. Президентиниң хөгжөзөгөрин бөдүргө түр хөгжөвө алган дугайында ачкыг Лопарди ат салган.

тикан Аргентинанын чаа чазак хүлөөп алган.

НЬЮ-ЙОРК. Буэнос-Айрестен Юнайтед Пресс агентственин корреспондентинин диндыканы-оме алырга, парламентинин чааа Аргентинанын президентин турган Перонга хоргадаа тымысыр чарлаан. Бо үдө Перон Буэнос-Айрес портулуңда парламентинин канонер хөмөшиниң кырында чоруп турар.

(СЭТА).

Кипрде байдалга хамаарыштыр

ЛОНДОН. Кипрден диндыгылар өзүгүр алырга, ол ортулуктуң ирелин катап каттыжары дөөн ол черин чонунуң шимчөөшкенин ийи улам-на калбарын турар. Сентябрь 28-те 300 ажылчын тудугулар ажыл соксадышкынын чарлаан болгаш Аммасодуң чогуңда Беленгария сүзүлүс англи шериг алоаныгыларын өг-бөдөлөөрин бажырат тудушкунуң үгүчүлө-риден ойталаан. Эе ажыл соксадышкынын кижилеринин танык чыскаалы англи колдарткын боолаанганга, база ол душта 16 харыг ажылчын бугу-редиринин өдүрүнө — удураанышкынын дөдө кылдыр чарлатынган. Кипрдин профивелдери ортулуктуң губернаторунага телеграмма чорудуп, «чөпөк чок ажылчынын солдаттарынын өзүргөниң» удураанышкынын мында илергейлөөн.

дөр бөдүңчүп чыгырын хоругдаан. Тест-дарга пильер болгаш кинолар үндүрүрүн кирип чок болдуруп.

Ортулуктуң чоңуга бот тускайлаң өргөни тымыс дугайында негелдөн деталин «биле сентябрь 29-чү өргөниде Кипрде 24 шактыг өгү-ниити ажыл соксадышкынын чарлатынган. Ол ажыл соксадышкынын үзүндө Англияга уду-редиринин хөвиринден аймыланынган, Нью-Йорк (Кипрдин административтик тибү) район комиссары хоорайнын грек кварталдарынын чөвү 5 кижиден хөй кыла-

дыр бөдүңчүп чыгырын хоругдаан. Тест-дарга пильер болгаш кинолар үндүрүрүн кирип чок болдуруп.

(СЭТА).

Мурнуу Вьетнамда байдал

ПARIЖ. Франс Пресс агентственин корреспондентинин Сайгондан дамычдын турары болза, июльдыг шериглерин болгаш «Винь-Кьон» секталарынын кезектерин аразында тудушкуннар Мурнуу Вьетнамда өргүлчүлүк турар.

демысеге парашюттуг болгаш чадаг шеригниң улуг кезектерин, база ол ышкыш шериг-англи флотунуң десант страттарын октаанын диндыгында айтпн турар. Тудушкуннар чоруп турган үдө ийи тала улуг чидиргерге таваржып турарын дегелген турар.

(СЭТА).

Индонезия парламентинге сонгулдалар

ДЖАКАРТА. Сентябрь 29-та Индонезия парламентинге сонгулдалар өгөлөөн. Диндыгылардан алырга, сонгулдалар ыркыч байдалда өртпн турар. Дар-уль-Исламнын дээрби бугу-редиринин талазында болур дөр чоруп өңчү-чөңгөлдү чорудат-биле холбаштыр Джакартада болган өскө-даа хоорайларга полициянын танык кезектерин болгаш шериг патрулдарын тургусткан. Суматранын, Борнеонун, Целебес-

тиң, Мурнуу-Молукк ортулуктарынын хөй-хөй районнарында болгаш Барын Иянын кадык районнарына сонгулдаларын сонгаралткан деп диндыкын турар. Бо районнарга сонгулдалар белектелгине ам-даа бир ай хөреңгеленер.

Джакартага республиканың президентиз Сукарно болгаш оракач президент Хатта бир дугарында бадыйлаанар.

(СЭТА).

Француз эвилелиң шериглеринин талазы сөөрпү берген эт-хөрөңгиги дээш ВДР-ге компенсация төлөөрин хүлээнген

ХАНОЙ. Вьетнамдын информация агентственин диндыканын өзүгүр алырга, француз эвилелиң шериглери Ханойдан үнүг чорутурун мурнууда хоорайнын хөй-ниити организациаларынын болгаш турар өт-хөрөңгини дүрүм чокка сөөртүп аштарган. Ол айтырыгын талазы-биле Вьетнамда хоулук комиссия Вьетнамдын Улустун армиянын болгаш француз эвилелиң шериглеринин төлөөлөрүн аразында чугаалажышкынын чор-

руткан. Сентябрь 19-та оларнын аразында дугуржула чедип алдыган, ону өзүгүр француз эвилелиң шериглеринин талазы үндү сөөртү берген эт-хөрөңгизин чымдыкын дөдө эвисткен. Ундү сөөртү берген эт-хөрөңгизин артан келин дөш француз эвилелиң шериглеринин талазы Вьетнамдын Улустун армиянын талазына 265 миллион франк түгүтү компенсациянын төлөөрин хүлээнген.

(СЭТА).

Чилиниң беш момуларында бүзөөлөдү байдалды чорукканы

НЬЮ-ЙОРК. Ассоциатед Пресс агентственин корреспондентинин Сант-Ягодан (Чилиде) диндыканын өзүгүр алырга, Чилиниң чааа чурттуг беш момуларында алды ай хуусаалыг бүзөөлөдүг байдалды чоруккан.
Бүзөөлөдүг байдал дугайында шиттирпн Чикикаматада чөс-хола рудинин-

ге ажыл соксадышкынын бөдүңчүлүгү чорудурун хандырар дугайында чугаалажышкынын соокаланынын соока кабинеттин хурааныга хүлөөп алган.
Бүзөөлөдүг дугайында дужал, ылангыч хуралдар чорударын хоругдап турар.

(СЭТА).

Ч А З А Л Г А

Бо чылдың октябрь 4-теги № 199 «Шин» солунунуң бирги арнында «СРР»-нин Министрлуг Чөвүлөдө» деп эгеңи диндыканын сөөлүг ийи оуруну октябрь 1-ден өгөлөөш ССР-нин